

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, Kur'ân'ı Kerîm'in ana konusunu tevhit, nübüvvet, haşir, adalet ile ibadet olarak tespit ediyor. Diğer konuları ise, bu unsurlar üstüne bina ediyor ve bunu da çeşitli ayetleri delil getirerek yapıyor.

Kur'ân'ın en temel ve en mühim konusu tevhittir. İslâm'da bütün sistem tevhit üstüne kurulmuştur. Allah'ın varlığını ve birliğini temsil eden tevhit hususunda Kur'ân çok tahşidat [\[1\]](#) yapmıştır. Cahiliyet asrında bütün dünyada şu veya bu şekilde şirk hüküm sürmektedir. Kimi puta, kimi ateşe taparken kimi de Hz. İsa (as.) ve Hz. Meryem'e ulûhiyet isnat etmektedirler.

Dolayısıyla, insanların en çok sapma gösterdiği husus da tevhittir. Onun için Kur'ân insanlığı terbiye ve irşat açısından tevhit üzerinde çok durmuştur.

Tevhidi ve Allah'ın emir ve yasaklarını insanlığa getiren ve talimini yaptıran da peygamberler olduğu için, ikinci ana konu nübüvvet müessesesi olarak zikredilmiştir.

Kur'ân-da Tevhid Meselesi

Tevhid, Allah'ın birliğini ifade eder. Tevhid, bütün peygamberlerin müşterek davasıdır. Her peygamber, muhataplarını tek bir Allah'a inanmaya ve O'na abd olmaya davet etmiştir.

Tevhid, şirkin mukabilidir. Tevhid ehline muvahhid (Allah'ın bir olduğuna inanan), şirk ehline ise müşrik denilir.

Tevhidin başlıca üç kısmı vardır:

1. Tevhid-i ulûhiyet,

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

2. Tevhid-i rububiyet,

3. Tevhid-i zât ve sıfat.

Tevhid-i ulûhiyet, Allah'ı tek İlâh, yani tek mabud olarak tanımaktır. “La ilâhe illallah” bu tevhidin en kısa ifade şeklidir. Bütün peygamberler, kavimlerine;

“Allah’a ibadet edin. Sizin ondan başka hiçbir ilâhınız yoktur.” (Araf/87)

Diyerek “La ilâhe illallah” sözünün hakikati olan ulûhiyete ve tevhide davet etmişlerdir.

Tevhid-i rububiyet, Allah'ı tek Rab olarak tanımaktır. O, âlemlerin Rabbidir, her şeyi terbiye eden O’dur. Allah'ı varlığını kabul etmekle beraber, bazı sebepleri Rab yerine ikame etmek, tevhid inancına aykırıdır.

Kur’ân'ın Ehl-i kitaba yönelik,

“Onlar hahamlarını, rahiplerini ve Meryem oğlu İsa'yı Allah'ın yanı sıra Rab edindiler. Halbuki onlara emredilen sadece tek bir ilâha ibadet etmeleri idi. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. O, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.” (Tevbe/31) ifadeleri, konumuz açısından son derece manidardır.

Seyyid Kutub, âyetin tefsirinde şöyle der:

"Bütün beşerî sistemlerde, insanların bir kısmı bir kısmını Allah yerine rab edinir. Bu durumu hem en ileri demokrasilerde hem de en ibtidaî diktatörlüklerde görmek mümkündür. Çünkü rububiyetin ilk vasfı, insanların ona ibadet etmesi (boyun eğmesi) hakkıdır... Başkalarını kendi kanunları, kıymet ölçüleri ve tasavvurlarına boyun eğdirenler, muhatapları her ne kadar onlara

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

rûkû ve secde etmeseler de onların 'mindûnillah'([2]) rableri olurlar."(Kutup-I, 407)

Tevhid-i zât ve sıfat, Allah'ı Zât'ında, isim ve sıfatlarında bir olarak tanımaktır. O, Zât'ında bir olduğu gibi, isim ve sıfatlarında da birdir. Yaratan O olduğu gibi, rızık ve şifa veren de O'dur. Kur'ân-ı Kerîm'in;

"Onların çoğu, ancak müşrik olarak Allah'a iman ederler." (Yusuf/106)demesi, konunun hassasiyetini göstermesi bakımından çok manidardır.

Bediüzzaman şöyle der:

"Kâfirler Allah'ı inkâr etmiyorlar, yalnız sıfâtında hata ediyorlar." (Nursi, Şualar, s.584)

Yani, kâfir denilen kimselerin çoğu, Allah'ın Zât'ını inkârdan ziyade, O'nun sıfatlarını bilmede ve tanımada büyük hatalara düşmüşlerdir. "Allah birdir." diyen biri, şifayı doktordan veya ilaçtan bilse, hakiki tevhide ulaşmamış olur.

Nübüvvet bahsine gelince;

Dünyada her mesleğin bir ustası, her ilmin bir mütehassısı, her hastalığın bir tabibi olduğu gibi, içtimaî ve manevî hastalıkların tabipleri de başta Fahr-i Âlem Efendimiz (s.a.v.) olmak üzere diğer bütün peygamberler, mürşitler, mücedditler ve âlimlerdir. İnsanlara Cenab-ı Hakk'ın emir ve yasaklarını anlatmak, onları birçok manevî hastalıklardan korumak, cehaletten kurtarıp, fikren ve ilmen terakki ettirmek için bu gibi emsalsiz zatlara ihtiyaç vardır. Güneşten feyiz alan meyve ve çiçeklerin renkleri ve letafetleri, kokuları ve tatları ayrı ayrı olduğu gibi, Kur'ân güneşinin manevî meyveleri olan umum asfiyanın, mürşit ve mücedditlerin, âlim ve evliyanın da feyizleri, irfanları, meşrepleri ve manevî dereceleri muhtelifdir. Onların, o manevî güneşten aldıkları feyiz ile neşrettikleri nurlar, zamanın ve zeminin her tarafını ışıklandırmıştır.

Haşir Meselesi;

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

İnsanların terbiye ve irşadında ahiret inancı ehemmiyetli bir meseledir. Cennet ve cehennem inancı olmazsa, insanların terbiye ve ıslah edilmeleri mümkün olmaz. Bu yüzden Kur'ân, ahiretin varlığı, yeniden diriliş, haşır, mizan, ebedî cennet ve cehennem hususunu çokça zikretmiştir.

Adalet ise, insanlar kendi aralarında nasıl bir hukuk ve muamele ile hareket edeceklerini, anlaşmazlığa düştüklerinde, haksızlığa maruz kaldıklarında adaleti nasıl tesis edileceklerini Kur'ân'dan ders alıyorlar.

İşte bizim Kur'ân'dan anlayacağımız esas meseleler; tevhid, nübüvvet, haşır, “adalet ile ibadet” olarak hulasa edilmiştir.

İbadet; “itaat etmek, boyun eğmek, kulluk etmek, tevazu göstermek, ilah edinmek” anlamına gelir. Dinî bir terim olarak ise; “Fiil ve niyete bağlı olarak yapılmasında sevap olan ve Allah'a tazim ve yakınlık ifade eden şuurlu itaat” demektir. Allah'a ibadet; itaat etmenin ve saygı göstermenin zirvesidir. Kur'ân 'da insanların, Allah'a ibadet için yaratıldıkları (Zariyât-56), bütün peygamberlerin, insanları Allah'a ibadete davet ettikleri (el-Bakara- 83) bildirilmiştir.

Kur'ân'da ibadet kavramı; tevhid (en-Nisâ, 4/36), itaat (el-Bakara, 2/172), dua (el-Mü'min, 40/60), boyun eğmek (el-Fâtiha, 1/5), iman ve salih amel (en-Nisâ, 4/172-173), Allah'ı tesbih ve secde (el-A'râf, 7/206), Allah'ı bilmek ve tanımak (ez-Zâriyât, 51/56) gibi anlamlarda kullanılmıştır. Bu manalardan hareketle ibadet, geniş anlamıyla İslâm'ın emir ve yasaklarını gözetmeyi ve Allah'ın sınırlarını korumayı ifade eder.

Bir davranışın ibadet olabilmesi için; kişide iman, niyet ve ihlas olması gerekir. İbadetin Allah rızası için yapılması ve İslâm'a uygun olması lazım gelir.

Uygulama itibarıyla geniş manada ibadetler dört kısma ayrılır:

a) İman, ihlas, niyet, tefekkür, marifet, sabır, takva gibi kalbî ibadetler.

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

b) Namaz, oruç, dil ile zikir ve dua, ana-babaya iyilik, insanlara iyi muamele ve sıla-i rahim gibi beden ile yapılan ibadetler.

c) Zekât, sadaka, yakınlarla ve fakirlere yardım, Allah yolunda infak gibi mal ve servetle yapılan ibadetler.

d) Hacca gitmek, cihat etmek gibi hem mal hem de beden ile yapılan ibadetler.

Meal ve Tefsirler Kur'ân'ı anlamamıza vesile olan eserlerdir. En büyük öğretmen ise Allah Resulü'(s.a.v.) dır. Esas maksadımız, Kur'ân'ı anlamak ve anladığımızı hayatımıza mal etmektir; bunun için de meal ve tefsir okumak zaruridir. Meal okuyarak Kur'ân'ın anlamını bir derece anlayabiliriz ancak tam bilgilendirme için tefsir ile ilmimizi artırmak lazımdır.

Günümüzde ehliyetsiz bazı kimseler; *“Her meselede Kur'ân kâfidir”* diyerek kendi heva ve heveslerine göre hüküm vermekte, İslâm dininin dört ana kaynağından olan sünnet, icma ve kıyas-ı fukahayı devre dışı bırakma gayreti içine girmektedirler.

Kur'ân'ın her bir ayetinin sarahat (açık), işaret, remz [\[3\]](#) , ibham (kapalı), ihtar gibi birçok manaları vardır. Kur'ân'ın her bir suresi, her bir âyeti ve hatta her bir harfi hakikat ve feyiz hazinesidir. Bazen bir tek harf, (“besmel
e” deki be harfi gibi)

bir sahife kadar hakikatleri ders verir. Onun her bir harfi, bir havz-ı ekberdir; feyiz ve bereket suyu oradan gelip, kalplere ve ruhlara akar.

Evet, ezeli ve ebedî bir mürşid olan Kur'ân-ı azimüşşanı sadece meal okuyarak anlamaya çalışmak ya da sadece mealin kâfi olduğunu söylemek, aslında Kur'ân'ın kudsiyetini, derin ve geniş manalarını sınırlamak demektir.

Bunun için Kur'ân'ın nurlu yolunda yürüyen, ehl-i sünnet çizgisinden ayrılmayan, Hz. Peygamberin (s.a.v.) sünnetlerini kendilerine rehber edinen mürşitlere, mücedditlere, âlimlere

ihtiyaç vardır. [\[4\]](#)

Burada yeni bir satır arası ile Kur'ân'ın beşerî ilimlere bakan yönünde vurgu yapacağız.

Kur'ân-ı Kerîm içinde şüphe ve çelişki olmayan, beşerî bilimlerle çatışmayan bir kitaptır.

İnsanın eşya, diğer insanlar ve Allah ile ilişkilerine dair genel prensipler ortaya koymuştur. Bu prensipler, Kur'ân'ın indirildiği dönemden beri her çağın anlayışına uygun tarzda, kendine has bir üslupla ifade edilmiştir. Çünkü o, içerisinde çeşitli ilimleri barındıran bir ansiklopedi değil, insanlara iki dünya saadetini gösteren, temel hedefi tevhid dinini tesis etmek olan, bir hidâyet kitabıdır. Ancak bu özelliğinin yanı sıra, insanların dikkatlerini çekerek, eşyaya ibretle bakmalarını sağlamak ve inananların imanını güçlendirmek üzere çeşitli fen ve sosyal bilimlere de işaret etmiştir. Bu ilimlere işaret ederken asla hedefinden uzaklaşmamaktadır.

İnsan kendisini motive edecek ve anlayacak duygulara, istidat/kabiliyet veya gizil güç de denilen, doğarken bazı bilgi ve beceri alanlarında ilerleyebilme gücüne, dış dünyayı algılamasına yardımcı olacak duyu organlarına, akıl, zekâ ve irade gibi yeteneklere doğuştan sahip olan sosyal bir varlıktır. (Baymur, 1994: 226).

Psikolojinin konusu olan insan ve onun davranışları, her dinî geleneğin temel ilgi alanının başında gelir. Dinler insanın nasıl olduğundan daha fazla, nasıl olması gerektiği ile ilgilenir. Bir ahlak ve terbiye sistemi olarak dinler, insanî güç ve eğilimleri tespit ve tasvirle yetinmeyip, bunları kendi hedefleriyle irtibatlandırır ve yorumlarlar. İman, şüphe, inkâr, rıza, teslimiyet, bağlanma, karşı koyma, itiraz, isyan ve ilgisizlik gibi tutumlar, insanların dinin davetine verdiği çeşitli cevap şekilleridir. Bir başka ifade ile insan-Allah ilişkisinde bunlar, insan davranışının çeşitli görünüşleridir. Bu tutum ve davranışlar psikolojinin de konuları içerisine girmektedir. (Hökelekli, 1996: 22).

Modern toplumdaki problemlerin çoğunluğunun insan davranışıyla ilişkili olduğu ve devamlı arttığı düşünülürse, yaşadığımız yüzyılda psikolojiye verilen önem ve psikolojinin çok fazla sayıda çalışma alanı olduğunu görmek pek şaşırtıcı olmaz. Adli Psikoloji, Deneysel Psikoloji, Eğitim Psikolojisi, Endüstri Psikolojisi, Gelişim Psikolojisi, Klinik Psikoloji, Nöropsikoloji, Okul Psikolojisi, Psikometri, Sağlık Psikolojisi, Sosyal Psikoloji, Spor Psikolojisi, Trafik Psikolojisi, Çevre Psikolojisi, Bilişsel Psikoloji, Kişilik Psikolojisi (Baymur, 1994: 6-10; Munn, 1954: 13),

Uçuş Psikolojisi gibi bilim dalları, psikolojinin bugün kullanılan alt dallarıdır. Sadece isimleri anılan bu dallar bile psikolojinin önemini ve alanının genişliğini göstermesi açısından yeterlidir. Psikoloji, insan ve hayvan davranışlarını konu alması ve sosyal bilimler grubuna girmesi açısından, diğer bilimlerin çoğu ile ilişki içerisindedir. Bu geniş ilgi alanı sebebiyle psikoloji, sosyolojinin yanı sıra antropoloji, felsefe, biyoloji, genetik, tıp, hatta bilgisayar mühendisliği gibi birçok alanla ve bilimle ilişki içerisindedir (Tunç, 1949: 175). Psikoloji ilmi yeni doğan ve gelişen bir ilim olmasına rağmen, İslâm düşünce tarihinde, Kur'ân kaynaklı ilmü'n-nefs'le ilgili çalışmalar yapılmıştır (Kutluer, 1994: XXII/148). Bu sebeple bütün beşerî bilimlerle beraber psikolojinin de vahy/ilahi mesaj yoluyla yaratıcıdan gelen mesajlara açık olması gerekmektedir. Çünkü psikoloji ilminin, Kur'ân'dan alaca

ğı

ç

ok şey vardır. Böylelikle modern insan huzura ve selamete kavuşma hususunda emin bir yol seçmiş olur (Samuk,2001: 277).

“Kesin olarak inananlar için yeryüzünde ve kendi nefislerinde âyetler vardır.” (Zâriyât,51/20-21) mealindeki âyette Kur'ân, insanın gözlerini, tanınması için kendisine çevirmesini (Tabbara, 1981: 294) istemektedir. Nefsi bilmek bir anlamda Allah'ı bilmeyi sağladığı için Kur'ân-ı Kerîm insanı, kendi nefsinin, yaratılışını ve hassas oluşumunu düşünmeye teşvik etmektedir. Bununla insan, kendi bedensel oluşumu, tıp, fizyolojik, patolojik psikolojik vb. ilimlerde araştırmaya da sevk edilmektedir (Necati, 1998: 15).

Tarih boyunca insanın din ve bilimle ilişkileri göz önüne alındığında; dinin bilim üzerinde, bilimin de din üzerinde, belli oranda etkili olduğu görülmüştür. Din-bilim ilişkisi denilince hemen akla, “din bilime, bilim dine nasıl bakmaktadır? İlimle din çatışır mı çatışmaz mı?” gibi belli birtakım sorular gelmektedir. Bu sorular ve cevapları esnasında, bilim din ilişkisine, lehte ve aleyhte farklı açılardan bakılmaktadır (Yaran, 1997: 62). Bu gibi sorular göz önüne alındığı zaman, kolayca din ayrı bilim ayrı şeydir, aralarında münasebet yoktur deyip geçilemeyeceği açıktır. Kur'ân-ı Kerîm

'de itikat, ahlâk, ibadet ve muâmelât/davranış konularının yanında; fen bilimleri ve tarih, peygamber kıssaları, İslâm tarihi, sosyoloji, psikoloji gibi sosyal bilimlerle doğrudan veya dolaylı ilgili birçok âyet yer almaktadır. Bu âyetlerde ilim dalları ile ilgili hakikatler açık ve kolay anlaşılır bir dille beyan edilmektedir. Bilimlere ait bu ifadelerden, en kültürsüz bir bedevî/göçebe de gerekli mesajı alır, en bilgili bir bilim adamı da istifade edeceği bir mesaj alır. Fakat Kur'ân-ı Kerîm

, in fen bilimlerini ve beşerî bilimleri doğrudan kendisine konu olarak almadığını da söylemeliyiz. Çünkü bu ilimlere ait detay bilgiler, ilmî aksesuar kabilindendir ve bunlar hakkında teferruatlı bilgi sunmak, Kur'ân

I

n amacının tamamen dışındadır (Çiçek, 2007:160-161).

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

Kur'ân-ı Kerîm, beşerî gelişmeler neticesinde ortaya çıkan ve gelişen, her türlü ilmî anlayışa işaret ve teşvik eden bir yapıya sahiptir (Kutluer, 2001: 162; Kılıç, 1995: 36). İnsandan, doğru bilgiye ulaşabilmesi için bütün bu bilgi edinme yollarını doğru ve etkin bir şekilde kullanmasını istemektedir (İsrâ, 17/36). Doğru bilginin kaynağı olarak vahiyden bahseden Kur'ân, kendisinden başka, akıl ve duyu organlarını da bilgi kaynağı olarak kabul etmekle (Kırca, 1996: 47), bir yandan insan fıtratına uygunluğunu ortaya koyarken, diğer yandan bilimsel gelişmelere insanları yönlendirmekte ve yol göstermektedir (Bakara, 2/185). Bu yüzden Kur'ân ile sistematik bilgi ve ilimler arasındaki ilgi, Kur'ân anlama ve yorumlama biçimleri, her dönemde lehte ve aleyhte görüşlerle, üzerinde önemle durulan konulardan olmuştur (Zehebî, 1989: II/475; Kırca, 1982: 64-127).

Kur'ân insanlara hitap ettiği gibi, sosyoloji, psikoloji, pedagoji, sosyal psikoloji gibi insanı maddî ve ruhî özellikleri ve çevresiyle tanımlamaya çalışan beşerî ilimler de aynı gerçeğe değişik açılardan yaklaşmaktadırlar. Kur'ân'ın daha iyi anlaşılması için, bu beşerî bilimlerle en azından belli seviyede ilgilenilmesi gerekmektedir. Çünkü Kur'ân'ın muhatabı insan olduğuna göre, insanın tanınması için: "İnsan nedir? Nasıl bir canlıdır? Duyguları, eğilimleri, inançları nelerdir? Davranışlarının kaynağı ve bunları etkileyen faktörler nelerdir?" gibi daha nice, neler ve nasıllarla ilgili soruların cevaplarının bilinmeye çalışılması gereklidir.

Kur'ân'a göre, insanı ve insanı motive eden duyguları, yani psikolojik realiteleri, sünnetullah adını verdiği sosyal kanunları ve tabiat kanunlarını yaratan Allah Teâlâ'dır. Bu konularda ayrıntılarının tespit edilmesi, psikolojik, sosyolojik ve tabiat kanunlarının keşfedilip bulunması insandan istenmektedir. Bu sebeple Kur'ân'dan ve Hz. Peygamber

in sözlerinden, bu ilimlerle ilgili gerçekler çıkarılmaya çalışılmalıdır (Kırca, 1996: 31).

Batı tarihinde sekülerleşme/dünyevîleşme ve sömürgeciliğin zirve yaptığı XIX. Asırda Hristiyanlığın anlamından uzaklaşmasının doğurduğu problemler, bütün din ve topluluklara mal edildi. Kilise ve devlet çatışması zamanla din ve devletin ayrılması olarak dünyaya yansıtıldı. İslâm

da bat

I

da g

ö

r

ü

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

İd

üğü

Ş

ekilde, hi

Ç

bir zaman i

Ç

in bir din-bilim

Ç

at

İş

mas

İ

olmam

İş

t

İ

r. Çünkü İslam dininin temel kaynağı olan Kur'ân

,

İ

n, ilim karşısındaki tavrı, bu hususta son derece müspet olmuştur (Aydın, 1990: 225). Bilimin ortaya koyduğu bilgilerin ışığında, bilimsel gelişmelerin temelini Kur'ân'da arama giri

Ş

imleri, bat

İ

teknolojisinden ve bu teknolojinin

İ

slam dünyasına etkisinden çok daha öncedir (Nasr, 1994: 9; Jansen, 1993: 73).

[\[5\]](#)

[\[1\]](#) Tahşidat: Bir mesele hakkında birilerinin ilgisini çekmek ve merak uyandırmak için, o mesele üzerinde çok durarak reklamını yapmak. haşed (yığma biriktirme) kelimesinin çoğuludur. biriktirmeler,yığmalar anlamına gelir.

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

[2] Âyetlerde de geçen bu ifade, “Allah’ın dışında” mânâsına geldiği gibi, “Allah’ın dûnunda, yani aşağısında” mânâsına da gelir. Böyle olunca, bunun şümulü hem kâfirleri hem de “Allah’a inanıyorum” diyenleri içine alır. Mesela, Arab müşrikleri Allah’ı inkâr etmiyor, ama putları araya aracı olarak koyuyorlardı.

[3] Sözlükte remz “işaret etmek, işaret suretiyle bir şey anlatmak; işaret, sembol, nişan, üstü kapalı anlatım” mânâlarına gelir (Lisânü'l-
Arab, “rmz” md.; Tâcü'l-
arûs, “rmz” md.).

Kur'an'da bir yerde ge

Ç
en remiz kelimesi (

Â

l-i

İ

mr

â

n 3/41)

“

dudak, ba

Ş

veya elle i

Ş

arete bulunmak

”

anlam

l

ndad

l

r (M

â

t

ü

r

î

d

î

, l, 300).

[4] <https://sorularlarisale.com/kuranin-temel-konusu-nedir-bir-muslumanin-kurandan-ve-sunnett-en-almasi-gereken-ders-nedir>

KUR'ÂNIN TEMEL KONUSU NEDİR?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 07 Mayıs 2024 00:57 -

[5] Ş. Karasakal-Kur'an ve Psikoloji İlişkisi Üzerine-Makale